

Domokos Pál Péter

MIKLÓSVÁRSZÉK ADÓÜGYI ÖSSZEÍRÁSA 1703-BAN

Egy kézdivásárhelyi cikksorozat 1935-ből

A Székely Nemzeti Múzeum hírlapkollekcióinak digitalizálása közben bukkantunk rá Domokos Pál Péter egy olyan munkájára, amelyet nem ismertünk. A jeles tudós az 1703. évi csíki és háromszéki cenzust¹ később teljes terjedelmében közzétette az *Agrártörténeti Szemlé*ben, viszont 1935-ben a kézdivásárhelyi *Székelyföld* újság számára a miklósvárszéki felvételt le is fordította latinból és németből, és a többi háromszéki anyag ilyen jellegű közlését is megkezdte a sepsiszéki aldobolyival.

Domokos Pál Péter munkáinak jegyzékében² a *Megyénk adóügyi összeírása 1703-ban* cikksorozat nem szerepel. Megkeresésünkre Domokos Mária levélben tisztázta: „csak az utóbbi időkben került a kezünkbe, amikor költöztünk, és a hagyatékot átvizsgálva újra megpróbáltuk sorba rendezni írásait. Az újságkivágások (Földi István bevezetése és hét vagy nyolc kivágat) annak idején postán érkeztek Domokos Pál Péternek Gyergyóalfaluba (Joseni címmel). Tehát most már tudunk róla, de amikor a korábbi bibliográfiai összeállítások készültek, akkor még nem.” Ugyancsak ő figyelmeztetett arra, hogy a dolgozat története még fordulatosabb: „Az *Agrártörténeti Szemle* előtt Domokos Pál Péternek volt még egy próbálkozása az adóügyi összeírás közzétételére: *Történeti Statisztikai Közlemények*, 1959, III. évf., 1–2. szám, 182–195. Az I. közleménynek (tudtommal) nem volt folytatása.”³

Az újraközlést így nemcsak a Székely Nemzeti Múzeum Domokos Pál Péterrel való kapcsolata és a közzétett forrás jelentősége indokolja, de tudománytörténeti különlegessége is. Mindenképpen tartozunk azzal, hogy ez a magyarra lefordított és ezáltal egy tágabb közönség számára is hozzáférhetővé tett

forrásrészlet a szakmai nyilvánosságba is visszakerüljön, és ne csak a régi hírlapok olvasói találkozzanak vele, esetlegesen, amikor a közeljövőben amúgy on-line felkereshetővé válik az eredeti cikksorozat is.

A szövegekre való rátérés előtt három kitérőt érdemes tennünk: a közzétevő Domokos Pál Péter és múzeumunk viszonyáról, majd a közlés helyéről, vagyis Földi Istvánról és kézdivásárhelyi újságjáról, végül a forrás történeti és kutatástörténeti jelentőségéről.

Szerző és kiadója

Domokos Pál Péter (1901–1992) szakmai munkásságát ma már szükségtelen külön is ismertetni. A Székely Nemzeti Múzeummal való kapcsolata kevésbé ismert, pár mondat erejéig erre szorítkozunk. Második közzétett írása mindjárt az első után, a múzeum 1929-es *Emlékkönyvében* jelent meg,⁴ és a múzeum támogatta az első moldvai kutatóútján is. 1934–1936-ban hosszan leveleznek Csutak Vilmos múzeumigazgatóval: 1935-ben Domokos Pál Péter hívja fel a múzeum figyelmét a fehérbörkésítés Kézdivásárhelyen begyűjthető eszköztárára, 1936-ban bécsi levéltári gyűjtésének az anyagát ajánlja fel, valamint kiadásra a Teleki József általa felfedezett 1799-es székelyföldi útleírását. A múzeum másrészt skanzenépülete, a Csíki ház berendezéséhez használná fel 1936-ban kutatói jegyzeteit. A terveket Csutak Vilmos múzeumigazgató korai halála törli meg.⁵ Sepsiszentgyörgyi kapcsolatáról azonban évtizedek múltán is tudunk: Albert Ernő folklórkutatóval, a Székely Mikó Kollégium igazgatójával bizalmas viszonyban voltak.

Kézdivásárhelyen 1930–1933-ban tanított, a Csíkszeredából ide áthozott tanítóképzőben. Ezt

¹ *7bürgische Investigation oder Lands-Beschreibung derer Czäkler Stühlen, als Haromszek, Kaszon, Csik, und Görgau, wie solche den 15 Junij angefangen, beschrieben und den letzten Augusti 1703 zu End gebracht worden. Anno 1703.* (HKA FAB, No. 525.)

² DOMOKOS Mária 1992.

³ Domokos Mária 2020. február 4-i levele. Az 1959-es próbálkozást lásd DOMOKOS Pál Péter 1959.

⁴ DOMOKOS Pál Péter 1929.

⁵ LÉNÁRT Anna 2002, 129–130. (A dolgozat annyiban helyesbítést kér, hogy a múzeum fonográfot és hozzá hengereket vásárolt számára, de a vele való gyűjtésre úgy tűnik, nem került sor, vagy nem sikerült még az 1929. évi úton, csak az 1932. évin. Vö. DOMOKOS Pál Péter 1931, 192. Uő 1941, 242.) A Teleki József-útinapló magánkiadásaként jelent meg, egy évvel később (TELEKI József 1937).

követően, mivel tanári diplomáját Magyarországon szerezte, a román államhatalom végleg elzárta a tanári állástól, és 1936-ig Gyergyóalfaluban volt kántor és tanító, de 1935-ben Kézdivásárhelyről nősült.⁶

A történet másik szereplője, a két évvel fiatalabb Földi István (1903–1967) író, szociográfus Kézdivásárhelyen született, és 1929-től ugyanitt volt rajztanár. 1941-től a háromszéki népművelést irányítja – Domokos Pál Péter ugyanekkor az észak-erdélyi népművelés vezetőségi tagja –, 1946-ban a Tolnába került bukovinai székelyeknek szervez iskolát. 1953-tól Dombóváron tanít, sírja is ott található.

Földi István az 1929-ben kitört gazdasági világválság idején szembesült a székelység gazdasági elmaradottságával és a kézdívásárhelyi helyi sajtó egyoldalúságával. 1932-ben, amikor utóbbi okán Turóczy István helybeli nyomdatulajdonos, könyv- és papírkereskedő 1500-as példányszámmal elindította a *Székelyföld* című politikai és gazdasági hetilapot⁷, elfogadta felkérését, és az újság felelős szerkesztője és főszerkesztője lett – később a nagyváradi *Erdélyi Lapok*nak és *Erdélyi Néplap*nak is bedolgozott. Földi programot kínál és szakmai hátrországot szervez a *Székelyföld*nek, vasárnaponként ismeretterjesztő munkára járnak ki a környező falvakba, a helyi problémák ottani megbeszélése pedig az újság nyilvánosságában folytatódik. A mozgalommá erősödő közös munkában természetesen Domokos Pál Péter is társa.⁸

Idézzel folytatjuk: A *Székelyföld* „rövid idő alatt Erdély-szerte ismert kis újság lett, és főleg a fiatal értelmiségiek kerestek személyes kapcsolatot velem. Így barátkoztam össze a sepsiszentgyörgyi László fiúkkal, akik közül Ferenc fiatal ügyvéd volt, a bátyja, Dezső kolozsvári református lelkész, Zoltán a *Brassói Lapok*nál újságró. Udvarhely megyében dr. Varró György és a köréhez tartozó fiatalok, Csíkból Domokos Pál Péter baráti köre végzett a *Székelyföld*del azonos munkát, és állandó kapcsolatot tartottunk.”⁹

Mint látható, a vázolt törekvések szellemi és társadalmi környezete az időszak romániai–csehszlovákiai–magyarországi falukutatása/falumunkája, amely Erdélyben – illetve már a Felvidéken is – a kisebbségi önszerveződés igényével találkozott. Figyelemre méltó az a felekezettőlöttség,¹⁰ amellyel a mélyen katoli-

kus páros az 1935-ös cikksorozat esetében is egy döntően protestáns erdővidéki közösség önismeretéhez járul hozzá – miközben a katolikus felsőháromszéki „Szentföld” 1703-as cenzusának a feldolgozására már nem kerülhet sor a sorozat megszakadtával, amiben persze nem volna meglepő, ha – a szerző és kiadója között megnőtt fizikai távolság, vélhetőleg a meghirdetett munkára előfizetők hiánya és Domokos Pál Péter családalapítása mellett – a román hatóságok egyre növekvő gyanakvása is szerepet játszott volna.¹¹

A kézdívásárhelyi *Székelyföld* körüli közösségszolgálati mozgalomban való részvétel, egy esetleg akár konkretizálhatóbb szerepvállalás beillesztése az intézményember Domokos Pál Péter fiatalkori, kiemelkedő megvalósításai sorába – székelyföldi szöttesmozgalom, Ezer Székely Leány Napja, Csíki Székely Múzeum, moldvai magyarság kutatása – megérdemelne egy önálló kutatást. Térjünk vissza a történeti forrásközlő, 1935-ös cikksorozatra és magára a közölt forrásra.

Az 1703-as felvétel közléstörténete

Az eredetileg önálló kiadványként is megjelentetni szánt cikksorozat közlői előszava röviden és szabatosan összefoglalja a legszükségesebb vonatkozó tudnivalókat. Ezek a forrás lelőhelye, terjedelme és nyelve – az adóztatható vagyonelemek adatsorai és a helységek gazdasági-társadalmi viszonyainak általános ismertetése latin nyelvűek, míg a jelentés bevezetője és összegző sorai, valamint a helységenkénti, egyesült vagy társ- és fiókszékenkénti bizalmas, a helyi előkelőkre („mágnások”) vonatkozó részek németek. Továbbá a jelentés összeállítójának a személye – Gabriel Frantz Gösseli kamarai, vagyis kincstári megbízott – és az őt segítő bizottságnak az erdélyi viszonyokra reprezentatív összetétele és eljárása – minden település bírója és hat-hat esküdtje segítségével dolgoztak. Végül az adóügyi összeírás ideje és volumene – 139 helység és a mágnásokat leszámítva 11 678 családfe.

1959-ben, a Központi Statisztikai Hivatal akkori periodikájában Domokos Pál Péter bővebben is kifejti a Habsburg-katonaság által megszállt és kiélt Erdélynek közvetlenül a Rákóczi-szabadságharc

⁶ <http://www.visszaemlekezések.hu/domokos-pal-peter>.

⁷ A cikksorozat idején: Politikai, közgazdasági és társadalmi lap. Megjelenik minden csütörtökön és vasárnap. (Szerkesztőség: Piața Regina Maria, 23. sz. Kiadóhivatal: Turóczy István könyvkereskedés, Piața Regina Maria, 35. sz.)

⁸ FÖLDI István 2014, 143–146, 167–168, 186, 242. Nagyváradi publicisztikájáról Uo., 163.

⁹ Uo., 144. A Lászlók az 1925-ben elhunyt László Ferenc régész, Székely Nemzeti Múzeum-igazgatóőr fiai. A felsoroltak további

pályája feldolgozott, részletezésétől eltekintünk.

¹⁰ Vö. a kérdésről Uo., 161, 165–166, 241.

¹¹ Vö. a cenzúráról Uo., 161, 165–166. Az előfizetés meghirdetését lásd Földi beharangozójában és a cikksorozatban is: „Az összeírás könyvalakban is megjelenik. Előfizetni lapunk kiadóhivatalában már most lehet. Ára 50 lej. Magyarországon 3 pengő fizetendő le, s egyidőben lapon értesítendő kiadóhivatalunk.” (Függelék 1. és *Székelyföld*, V/35, 1935. május 9.)

kitörése előtti körülményeit. Behatárolja a felvétel céljait és jelentőségét: az instrukciókat gróf Bethlen Miklós kancellár adta hozzá, aki egy józan és méltányos adózásra való áttérést szeretett volna előkészíteni. A bizalmas részek viszont arról tanúskodnak, hogy a felvételt az Udvar egyben rosszhiszemű információszerzésnek szánta, az erdélyi elit vagyoni és hatalmi viszonyait is megpróbálták felmérni vele.¹²

Bethlen Miklós szerepe megérdemel egy kitérőt. Az Erdély számára a Lipóti Diplomát kialakuló „erdélyi Szolón” az európai uralkodókkal társalgó és a kontinentális politikai játszmákban is tájékozott, bethlenszentmiklósi kastélyát maga tervező reneszánsz főúr volt, és a magyar gazdasági szakirodalom úttörői között is ott találjuk. *Tervezet a kereskedelemről* című műve épp ekkor, 1702-ben született, olyan témákat boncolgatott benne, mint a kukoricatermesztés bevezetésének az állat- és mezőgazdaságieszköz-állomány számára, valamint a más gabonafélék kereskedelmi árának szempontjából káros volta, vagy az ő korában szigorúan tiltott dohány termelésének társadalmi haszna.¹³ Innen érdemes meghúzni az ívet a kézdivásárhelyi falumunka-mozgalom során felmerült gondolatokig, amikor a *Székelyföld* körét a helyi mezőgazdasági és kulturális adottságok jelentősége foglalkoztatja, épp Háromszék és Csík megye viszonylatában.¹⁴

1959-es dolgozatában Domokos Pál Péter Gösseli teljes bevezetőjének hozza le a magyar fordítást,¹⁵ majd latin és német eredetiben Miklósvárszék és Sepsiszék helységenkénti adattáblázatait és a két társszékre vonatkozó általános és bizalmas összegző sorokat. De 1959-ben még tele vannak ötvenhatosokkal a kádári börtönök és disszidáltakal a vasfüggöny osztrák oldala, Magyarország kommunista vezetése pedig épp egy évvel korábban adott zöld utat a testvéri Romániának is „a magyar nacionalizmus” kezelésére: 1959-ben már az önálló magyar egyetemet számolják fel. A megjelent, I. közlemény kiemelendő sorai: „Reméljük, hogy ennek a Bécsben levő becses s eddig ismeretlen összeírásnak a közzétételével a Román Népköztársaság kutatóinak munkáját is meg tudjuk könnyíteni.”¹⁶ Talán nem véletlen, hogy a közlés ezúttal is megszakadt.

A teljes 1703-as census csak majdnem két évtized után kerülhet végre nyomdába: 1977–1978-ban

a teljes német és latin nyelvű eredeti szöveg megjelenik, mellette a Gösseli-féle bevezetés revideált fordítása és az adatok szerzői értékelése¹⁷.

Az 1703-as felvétel történeti és kutatástörténeti helye

Csáki Árpád és Pál-Antal Sándor nyomán összegyűjtünk: a háromszéki székely összeírásokat a Székely Nemzeti Múzeum is megkísérelte összegyűjteni és kiadni. A vonatkozó program 1912 és 1944 között végig napirenden volt, előbb Domokos Pál Péter levelezőtársa, Csutak Vilmos, majd igazgató-utódja, Herepei János foglalkozott vele. A 18. század eleji összeírások közül Csutak már 1912-ben másolatni készül Nagyszebenben az 1720-as háromszéki-csíki *Conscriptiót*, 1930-ban Kolozsváron az 1701-es és 1702-es sepsiszéki *Connumeratiót* másolatja le, 1943-ra pedig Herepei begyűjti az 1704-es háromszéki *Regestrum* eredetijét és Budapestről az 1702-es csíki és udvarhelyi összeírás kópiáját, valamint az 1704-es udvarhelyit másolatja további 1711-es háromszéki jegyzékek, köztük egy miklósvárszéki mellett.¹⁸

Az erdélyi Habsburg-berendezkedésnek ebből az időszakából végül Pál-Antal Sándor adta ki a ma ismert székelyföldi összeírások teljes forrásgyűjteményét, leszámítva épp az 1703-as adóügyi összeírást, amelynek a közzétételét Domokos Pál Péter már szakszerűen megoldotta. A többi forrás Háromszék esetében: 1701-ből és 1702-ből a sepsiszéki szabadrendűek és jobbágyok összeírása, 1707-ből a háromszéki nemesek katonai célú, pártállást is feltüntető listája, 1713-ból a hadköteles háromszékiek lajstroma – az 1704-es lustra sajnos elpusztult 1945-ben, és az 1711-es hűségeskü-lajstrom sincs már meg. Valamint az 1703-asnál is összetettebb adóügyi összeírások: az 1713-as, amelyből azonban – a mezővárosok kivételével – csak a helységenkénti összesítők maradtak fenn, és az 1721–1722-es, amelynek többek között a miklósvárszéki része is hiányzik.¹⁹

Ez azt jelenti, hogy az 1703-as adóügyi összeírás helységenkénti leírásain kívül nem rendelkezünk hasonló, a 18. századi eleji miklósvárszéki, magyar nyelven is hozzáférhető forrással.

¹² DOMOKOS Pál Péter 1959, 182–183. Az más kérdés, hogy a kölcsönös bizalmatlanság az Udvar részéről is jogos volt, és a helyi elit korántsem holmi közösségi érdekeket védett csupán az érdembeli felvétel obstruálásával, hanem olyan személyes érdekeket is, amelyek bizony saját helyi közösségükkel szemben sem a szeplőtlen *pater familias* képét rajzolják ki a Gösseli-jelentés alapján.

¹³ BENKŐ József 2014, 497, 542.

¹⁴ FÖLDI István 2014, 183–184.

¹⁵ DOMOKOS Pál Péter 1959, 183–186.

¹⁶ Uo., 187.

¹⁷ DOMOKOS Pál Péter 1977, 440–441.

¹⁸ CSÁKI Árpád 2006, 305, 307–310.

¹⁹ PÁL-ANTAL Sándor 2011, 5, 170–181.

Az újraközlésről

Domokos Pál Péter 1935-ös magyar szövegközlésén csak minimális változtatásokat eszközöltünk: a településnevek akkori kényszerű, románosított²⁰ formáit visszacsereeltük a tényleges magyar nevekre, a fordítást pedig egybevetettük a latin eredetivel, tehát elvégeztük azt a kevés kiadói-szedői korrektúrát, amelyet a kézdivásárhelyi újság akkor, érthetően, nem tekintett feladatának. Indokolt esetben jegyzetanyaggal pontosítottunk. Az újraközlést a térség korabeli térképével, a Hevenesi-gyűjteménybeli, 1699 előtti felvétel alapján történt, legkésőbb 1709-es ábrázolással²¹ illusztráltuk, amelyekről a felvett települések közül csak a Sepsibacon és Középpajta közötti Szárazajta hiányzik.

Az újraközlött anyag akár zárt egységnek is tekinthető, mert egyrészt a census településenkénti szöveges leírásainak ezt az egyetlen csoportját fordították le magyarra,²² másrészt területileg egy teljes korabeli közigazgatási egységet ölel fel, a székely Háromszék sajátos, negyedik társszékét, Miklósvárszékét, és úgyszólván csak ezt. Az 1935-ös vállalkozás szándékát pontosan tükrözi az akkori cím, de mivel a Kézdivásárhelyen megkezdett forrásközlés elakadt,

a tartalmat nézve úgy gondoljuk, a szerző is egyetértett volna azzal, hogy ezt az újraközlést módosított, a megvalósultakat körülhatároló címmel valósítsuk meg, kiegészítve a miklósvárszéki összesítő táblázat fordításával és függelékebe rendezve át belőle – Földi István előszavához hasonlóan – az egyetlen nem-miklósvárszéki település felvételét.

Köszönetnyilvánítás

Itt szeretnénk megköszönni a Domokos és Földi család segítségét, kiemelten Domokos Mária tájékoztatását, biztatását, helyesbítéseit és a Domokos család hozzájárulását az újraközléshez, Szócsné Gazda Enikő és Víga Gyula segítségét a Domokos családdal való kapcsolatfelvételben, a budapesti Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárának és külön is a munkatársainak az 1959-es közlemény megküldését, Biszak Sándornak és Bárdi Nándornak pedig a szerencsés alkalmat, hogy az Arcanum, a Székely Nemzeti Múzeum és a Bod Péter Megyei Könyvtár közös digitális programjának hála, ezzel a számunkra korántsem közömbös művelődés- és tudománytörténeti ínyencfalattal szembesülhettünk.

MIKLÓSVÁRSZÉK ADÓÜGYI ÖSSZEÍRÁSA 1703-BAN (magyar fordítás, 1935)

Megyénk adóügyi összeírása 1703-ban

Nekünk, székelyeknek minden múltunkra vonatkozó adat el-sőrendű életszükséglet. Amilyen fontos a bárhol fellelhető oklevél, okmány, adat léte, ténye, épp oly szükséges azok kézbejuttatása is. Jelen sorok a bécsi kamarai levéltárban általam fellelt, 1703-ban megyénk és északi szomszéd megyénk²³ községeinek adóztatás céljából történt összeírását tárják sorozatosan az olvasó elé.

Az összeírás egy 190 oldalas német és latin nyelvű kézirat, melynek bevezető soraiból kitérünk, hogy Gabriel Frantz Gösseli udvari kamarai kiküldött maga mellé vette a magyar nemzet²⁴ részéről nemes Keresztury Miklóst, a katonaság részéről Adam

Thun kapitányt a Rabutin-dragonyosezredből,²⁵ a szász nemzet részéről Georg Czako brassói tanácsost²⁶, valamint Boér Simon főispán és fogarasi kapitány²⁷ helyett Bodonyi Zsigmondot²⁸, kiből bizottságot alakítva, az adóügyi összeírás munkáját Nagybacomban²⁹ 1703. május 15-én kezdte meg, és Gyergyóújfaluban 1703. augusztus 31-én fejezte be.

Kezdetben nehezen indult a dolog, mert egyrészt a bizottságnak se formulája, se gyakorlata, se módszere nem volt, másrészt a székelység szabad mivoltát hangoztatta, ki semmiféle vagyonevellásra nem köteles. A bizottság magára semmire sem haladt, és ezért minden faluból maga mellé vette a bírót és hat esküdtet,

²⁰ A magyar helységneveket 1935-től nem szabadott kiírni a romániai sajtóban.

²¹ Bartos-Elekes Zsombor szíves közlése.

²² Ezenkívül csak a gelencei felvételt, lásd DOMOKOS Pál Péter 1977, 439–440.

²³ 1935-ben Háromszék és Csík román megyék („Județul Treiscaune” és „Județul Ciuc”). 1703-ban nyilván az ezeknek nagyjából megfelelő székely székerek kerültek felmérésre – a román Treiscaune például néhány, volt Felső-Fehér vármegyei településsel nagyobb a székely széknél, stb.

²⁴ *Natio hungarica*. Az Erdélyi-fejedelemség nemesi vármegyéinek (és nemesi vidékeinek) nemesi rendje. (A másik két rend a székelyek és a szászok.)

²⁵ Az 1959-es és az 1977-es közlésekben már *Dhun*. A Lipóti Diploma alapján az Erdélyi-fejedelemség Habsburg-tartományként is megőrizte önálló igazgatását, de a valóságban a közvetlenül az Udvarnak alárendelt „német” katonaság gyakorolta a legfőbb hatalmat. Erdély császári főhadiparancsnoka 1696–1707-ben gróf

Jean Louis Rabutin de Bussy (1642–1717) lovassági tábornok, ekkor a Rabutin-dragonyosezred parancsnoka, aki a következő években az erdélyi és magyarországi lakosság legvilkolásában jeleskedik.

²⁶ Georg Czako (1661–1726), később több rendben Brassó városbírája. A *natio saxonica* mint Erdélyi-fejedelemségbeli rend képviselőjeként.

²⁷ Kövesdi Boér Simon (1661?–1729), az író Mikes Kelemen féltestvére, báró Huszár Józsefnek a nagyapja. Valójában Fogaras-vidék *főkapitánya* és a fogarasi *vár kapitánya*.

²⁸ Bodoni Zsigmond (†1725) családja marosszéki volt, a székelyek rendjét (*natio siculica*) képviselte (Boér Simonnak is voltak székelyföldi birtokai).

²⁹ Gösseli értette félre: valójában Sepsibaconban kezdték a felvételt, és csak Sepsibacont vették fel. „Nagybacomban” ekkor még csak a közös református egyházközsége a miklósvárszéki (tehát háromszéki) Sepsibaconnak és a tőle a Bacon-pataka által elválasztott, Bardoc-füszéki (tehát udvarhelyszéki) Telegdibaconnak.

akik már tudtak beszélni a nép nyelvén, s együtt tiszta képet állítottak össze minden faluról.

Az összeírás általános és bizalmas részből áll. Az általános résznél minden egyes falunak külön táblázata van, a következő beosztással:³⁰

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka ³¹	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek														
2. Lovas, gyalogos székelyek														
3. Telepesek v. jobbágyok														
4. Vagyonos zsellérek														
5. Vagyontalan zsellérek														
6. Nem odavalók														
ÖSSZEG:														

Gösseli szerint:³²

1. az „armalista” olyan szabad nemes, aki senkinek sincs alávetve, akinek egy-két alávetettje³³ van, adóját megfizeti; a fejedelem hívására hadbavonul.³⁴

2. „primipilus, pixidarius”: lovas, gyalogos³⁵, fegyveres, háborúra mindig kész szabad székely, ki a fejedelem hívására hadba vonul, háborúba megy, békében pedig gazdálkodik és adóját megfizeti.³⁶

3. „colonus”: telepes, helyesebben jobbágy.³⁷

4. „inquinus possessionatus” és „inquinus non possessionatus” zsellért jelent, kiknek valamijük van, illetve semmijük sincs.

5. „extraneus” nem a faluban lakót, hanem házasság vagy örökösödés útján a faluban ingatlanal rendelkezőt jelent.

Az adóügyi összeírás nagy becsű, monografikus nézőpontból elsőrendűen fontos. Láthatjuk belőle, hogy a két székely vármegye területén 1703-ban milyen községek léteztek. Megőriz minden községből legalább hét nevet. Kár, hogy a foglalkozást jelentő nevet latinra fordítva adja, pl. Szabó Jánost Joannes Sartorének. Láthatjuk továbbá, hogy hány családfő él minden faluban, és hogy a családfők a társadalom mely rétegéből tevődnek össze. Megállapítható a családok gazdasági helyzete és állatállománya. Élénken foglalkozik a mágnások elterjedtségével, és birtokukat feljegyzi.

Látjuk, hogy a két megye 139 helységében 11 678 családfő lakik a mágnások kivételével.³⁸

De lássuk ezek után falvainkat egyenként.

(*Székelyföld*, V/35, 1935. május 9.)

³⁰ *Catalogus / Armalistarum / Primipilorum et pixidariorum / Colonorum / Inquinorum possessionatorum / Inquinorum non possessionatorum / Extraneorum / Summa*. Szó szerinti fordításban így szerepelhetne: *Kimutatás [a az adózó kategória] / Armalistáknak / Lóföknak és darabontoknak / Jobbágyoknak / Nem vagyontalan zselléreknek / Vagyontalan zselléreknek / Bebíróknak / Összeg*. Illetve a fejlődésben tovább: *Szám [a a] / [belevethető gabona] köbölök, vékák [szerint a] Szántóknak / ... / [a kaszálókról betakarítható] Székér szénának / Lovaknak és kancáknak / ...* Stb.

³¹ A latin *metreta* magyar fordítását az 1977-es közlés alapján javítottuk.

³² Német eredetijét lásd DOMOKOS Pál Péter 1977, 442. Pontosabb magyar fordítását Uo., 436.

³³ *Unterthanen, subditi*. A jobbágyok és a zsellérek. Hogy az uralkodó *alattvalóitól* megkülönböztessük, szerencsésebb *alávetetteknek* fordítani.

³⁴ Gösseli valójában „úgynevezett armalistákról, jobban mondva félnemesekről beszél”. Az „igazi” nemesek nem voltak adó(-pontosabban közteherviselés-)kötelesek. A cenzus alapkérdése épp ez volt: hol húzzák meg a határt a nagyon különböző nemesi kategóriák között – végül csak a nemesi funduson kívül

legalább két jobbágytelekkel rendelkezők maradtak adómentes „birtokosok”.

³⁵ A [pedites] *pixidarii* (gyalog *puskások*) ekkor leginkább *darabontoknak* fordítható.

³⁶ Gösseli „alávetettségtől mentes” (nem jobbágy vagy zsellér) fegyveresekről beszél. A székely „szabadok” eredetileg a Gösseli által, az armalisták kapcsán *Freybaueren* (szabadparaszt) néven nevezett, jogilag szabad adófizető, nem hadköteles kategóriának felelt meg, és folyamatos jogértelmezési konfliktus tárgyát képezte.

³⁷ Személyükben szabad jobbágyok. Az 1959-es értelmezés a helyes. Példával érthető: a Moldvából érkező gazdasági bevándorló szerződéssel („fogott bíró előtt”) szegődik a jobbágytelket működtető gazdává, vállalva a telek birtokosával stb. szemben az ezzel járó kötelezettségeket. Moldvába bármikor szabadon visszamehet, más erdélyi jobbágytelket működtetni azonban nem szegődhet át, mert az szerződészegés volna.

³⁸ Miklósvárszéken ebből 9 helységben 806 családfő. (Lásd a *Függelék* 1. előtti, pótlólagosan lefordított miklósvárszéki összesítést.)

Miklósvár székely szék

[I.]

Háromszék székely szék miklósvári részéhez tartozó első falu Nagybacon.³⁹

Bírója Hegyi Márton, hat esküdtje Pap András, Hegedűs Mihály, Molnár Dániel, Bándi Mihály, Sartor (Szabó) Gergely és Nagy István. Eskü alatt vallották, hogy a községben van:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Székér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	2	30	–	12	–	10	–	12	5	8	5	90	9	5
2. Lovas, gyalogos székelyek	38	350	1	146	–	91	1	141	33	70	72	300	87	3
3. Telepesek v. jobbágyok	7	30	–	11	2	9	–	7	1	4	8	25	6	–
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	15	–	–
6. Nem odavalók	–	265	–	–	–	–	–	74	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	51	675	1	169	2	110	1	234	39	82	85	430	102	8

A fentnevezett falu területének negyedrésze délnek fekszik, a többi északos, alig tizedrésze sík, mely gabonaneműek termelésére alkalmas, a többi része főként dombokból és völgyekből, vizes és köves talajból áll; nagyon megköveteli a trágyát, négy ökrrel évenként háromszor kell szántani, s mégis ez a föld ritkán hoz jó termést, inkább tavaszi, mint őszi vetésekre lehet használni. Az itt lakó népnek nem könnyű kereskedéssel foglalkoznia, mivel innen Brassó városa négy mérföldre van. Földjeik művelésre legnagyobb részben alkalmatlanok, van egy kétkövű malmuk, amely azonban alig hoz egyéb hasznot azon felül, hogy a falubeliek házi szükségleteit fedezi. Ennek a falunak erdeje is van, de csak a falu számára és építkezésére, az erdőben termékeny esztendőben makk is van, de csak a falu részére.

Némelykor katonai átvonulásoknak is eléggé ki van téve, ami nem kevés költséggel jár. A falu lakói különböző hitelezőktől egymás között adósságokat csináltak, melynek összege 3538 forint 75 dénár, s minden forint után évenként kamat fejében egynapi munkát szoktak tenni. Van ennek a falunak egy kis folyója, mely bizonyos időkből megárad, és a lakosoknak nagy károkat okoz, amint a múltakban előforduló példa eléggé bizonyítja.

[Bizalmas rész:]⁴⁰ Nagybacon.

A faluban két nemesnek van udvarháza, névleg Balló Lászlónak és Balló József hátramaradt özvegyének, mindkettőnek sok földje és rétje van, és udvarukhoz sok erdő tartozik: a mennyiség a parasztoktól nem lehetett megtudni. Semmi adót nem fizetnek. Az alávetettek a fentnevezett két nemeshez tartoznak, s így fele adót fizetnek, mint a háztulajdonos székelyek vagy⁴¹ lófők.

(Székelyföld, V/36, 1935. május 12.)

³⁹ Valójában *Sepsibacon*, vö. 29. jegyzet.

⁴⁰ Az eredetiben eufemisztikusan: *Particular oder extra notata. In Haromszeker Stuhl Miklos Var, genandt. (Külön vagy ezen kívül megjegyzettek. A Miklósvárszéknek nevezett háromszéki székben.)* A bizalmas megjegyzéseket Gösseli külön vezette, a cím az egész miklósvárszéki bizalmas anyagra vonatkozik, és csak Domokos

Pál Péter tagolta be szakaszait, indokoltan, az egyes települések felvételéhez.

⁴¹ *Czekler oder primipilus. Székelyek és lófők* vagyis párba állítása: Gösseli úgy tűnik, valóban nem értette a székely katonai és nem katonai rétegek bonyolult viszonyait.

II.

Bodos falu.

Bíró: Fábíán Péter; hat esküdttel, úgy is, mint: Dávid Ferenc, Nagy Márton, Bodosi János, Bodosi Bálint, Dávid Gergely, Józsa András. Eskü alatt vallották:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	1	2	–	4	–	4	–	2	1	2	3	–	2	1
2. Lovas, gyalogos székelyek	30	507	1	139	1	154	1	48½	45	66	131	232	114	24
3. Telepesek v. jobbágyok	4	17	2	5	1	4	3	–	1	–	1	11	2	–
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Nem odavalók	–	24	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	35	560	3	148	2	163	4	51½	39	68	135	251	118	25

Ennek a falunak harmadrésze délnek, a többi része árnyékban fekszik, az egész terület dombos és völgyes, földjének is több mint harmada fővenyes, és a trágyát nagyon megköveteli, részben négy, részben ennél több ökörrrel kell szántani, s jó termést mégis ritkán hoz, a tavaszi vetés jobb az őszinél, a terület tized-része hasznavehetetlen, itt eladásra alkalmas terményt nem ter-

melhetnek. Van valamennyi fájuk, de csak tüzelésre, építkezésre egyáltalán nincs. A falu lakóinak adóssága 1071 forint, mellyel különféle embereknek tartoznak, és kamatként minden forint után egy napi napszámot fizetnek.

(*Székelyföld*, VI/37, 1935. május 16.)

[Bodosról nincs bizalmas német feljegyzés.]

[III.]

Szárzajta falu.

A bíró Jósa István, ki hat esküdtjével, Jósa Mátyás-, Király Tamás-, Jósa Márton-, Kováts Tamás-, Incze Péter- és Nagy Jánossal eskü alatt vallja:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka ³¹	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	6	134	–	44	2	43	–	23	14	16	25	186	30	9
2. Lovas, gyalogos székelyek	56	636	1	215	–	194	3	137	49	118	131	417	108	35
3. Telepesek v. jobbágyok	5	12	2	4	1	3	1	6	–	2	1	–	2	–
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	3	5	–	4	1	3	1	6	–	4	1	2	2	–
6. Nem odavalók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	70	787	3	267	4	243	5	172	63	140	158	605	142	44

A falu területének mintegy ötödrésze napos oldalon fekszik, a többi része nyugatra néz, az egész határ pedig dombok- és völgyekből áll; a hármashatár földje főnyes és nedves, a trágyát nagyon megkívánja, négy [sőt több ökörrel kétszer szántanak, és mégis ritkán van jó termésük]⁴². A zab az őszi veteménynél jobban terem. Van egy kétköví malom, amely azonban csak esős időben jár, évi jövedelme 40 forint, melynek harmadrésze az egyházé; a határ hatodrésze – a legelők kivételével – hasznavehetetlen.

Tüzi- és épületfájuk elegendő van, termékeny esztendőben házi szükségletre makk is terem, de eladásra nagyon ritkán. A falu nyílt úton fekszik, és így a katonai átvonulások miatt sok terhet kell viselnie.

Nota bene. Van ebben a faluban egy bizonyos egyén, ki egyházi állásának címe alatt eddigél minden köz- és magántheher-vi-

selés alól kivonta magát; amennyiben külsejéről megítélhető, méltán számítandó a falu jobb emberei közé.⁴³

A falut 4473 forint 40 dénár adósság nyomja. Évi kamatként minden forint után vagy 10 dénárt, vagy egynapi munkát fizetnek.

Az egyházi személyeknek itt 72 köből féreje földjük és 16 szekér szénára való kaszálójuk van.

[*Bizalmas rész:*] Szárarajta.

Van itt egy nemesi udvar, melyet szántók, rétek és erdők öveznek, a Kálnoky Tamásé, lakatlan, csupán egy juhász van itt, ki a terményeket rendezi.

Nem messze a falutól Kálnoky gróf úrnak üveghutája van, melyet egy zsidónak adott bérbe.

(*Székegyföld*, V/39, 1935. május 23.)

[IV.]

Barót mezőváros.⁴⁴

A bíró Beke András, ki hat esküdtjével, ti. Incze Tamás-, Ambrus János-, Ágoston Ferenc-, Ágoston Péter-, Incze János- és Keserű Gergellyel eskü alatt vallotta:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	9	272	2	88	–	86	–	51	15	28	39	145	72	8
2. Lovas, gyalogos székegyek	70	1064	1	354	2	347	1	140½	32	145	203	460	285	14
3. Telepesek v. jobbágyok	45	365	–	130	1	112	–	73	1	60	63	122	82	4
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	6	–	–	–	–	–	–	–	5	7	3	–	–	–
6. Nem oda-valók	–	92	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	130	1793	3	572	3	545	1	264½	53	240	308	727	439	26

Ezen felül, a falunak csaknem az egész határa napfénynek áll, teljesen sík, és gabonatermelésre eléggé alkalmas; hármashatára van, melyek közül az egyiknek talaja nedves, legnagyobb részt fekete, a többi részint iszapos, és a trágyát megkívánja; négy, sőt nyolc ökörrel háromszor szántanak; nem minden esztendőben terem jól meg sem a tiszta búza, sem a rozssal elegyes; a határ az őszi vetésre is, a tavaszi vetésre is alkalmas. A városnak évenként

három nagy vására van, mely a lakosoknak inkább kárára, mint hasznára szolgál, mert annak jövedelme az itt levő nemesurak zsebébe fut. Idetartozik egy hegy is, melynek a legeltetésen kívül egyéb hasznát nem lehet venni. Épületfájuk semmi sincs, tűzifa vajmi kevés, mert a körül fekvő erdők fája a nemességé és az egyházé. Katonai átvonulások miatt a falu sokat szenved. A falun átfolyó patak gyakori kiöntésével nagy károkat okoz. A lakosság

⁴² Az 1977-es latin forrásközlésben hiányzik a megfelelő szöveg-rész.

⁴³ Gösseli itt egy rendkívül fontos privilégiumot nem ért: az ún. Rikánbelői komunitás (négy református egyházmegye és az ide tartozó unitáriusok) lelkészeit Bethlen Gábor fejedelem meg-nemesítette.

⁴⁴ Barót mezővárosi (*oppidum*) volta nem csak 1703-ban problémás. Vagy Gösseli, vagy maguk a barótiak is azzal folytatják, hogy *faluként* (*pagus*) beszélnek róla. A magyarázat egyrészt az *oppidum* jelentésbokra (*kerületlen kiváltságos helyek* gyűjtőfogalma, melyek közül egyesek szabad szász mezővárosok, szabad királyi székely mezővárosok, bányavárosok, erdélyi nemesi mezőváro-

sok, püspöki/főúri hűbér mezővárosok, másoknak csak országos vásár tartására van szabadalmuk. Utóbbi kategóriába tartozott Barót is. Ráadásul a kiváltságok elismeréséért-megújításáért az egyes települések állandó harcot voltak kénytelenek folytatni. Az 1703-as census összegzésében Gösseli Háromszék 91 felvett helységéből végül egyedül Sepsiszentgyörgyöt tekinti *oppidum*nak (*Marckt*) – Illyefalva valóban „részben pagus” a helyiek szerint is, Kézdivásárhely pedig és Bereck egyszerűen nem szerepel, ahogy majd Csíkszereda sem Csíkszékben, amiképpen nem is tartoztak a székekhez adóhatósági szempontból. Sepsiszentgyörgy részben ugyancsak *pagus* voltáról eszerint nem szerzett tudomást, Barót vásáraiban pedig nem talált *adózható mezővárosi* jövedelmet.

adóssága 3556 forint 50 dénár rúg; kamatképpen egy forint után 12 dénárt vagy egy napi munkát fizetnek. Van itt egy reformált⁴⁵ hadnagy s öt hasonló közlegény, kiknek birtokuk nincs, s egyébként is szegények. Egyházi személyeknek van itt 35 köből féréje földje és 14 szekér szénára való kaszálója.

[*Bizalmas rész:*] Barót.

Egy Cserein[é] nevű nemesasszonynak udvara van itt, két-kövé malma, meglehetősen mennyiségű szántóval és réttel. Ferencz István nevű nemesembernek is van itt egy majorja, melyet szántók, rétek és erdők vesznek körül, és egy egykövé malma. Gazdagabb Daniel János, kinek kétkövé malma és örlésre állandó vize van. Az itt élő alávetettek a Daniel és Ferencz családhoz tartoznak, és úgy adóznak, mint a nagybaconiak.

(*Székelyföld*, VI/40, 1935. május 26.)

[V.]

Miklósvár falu.

A bíró Jakab Imre, ki hat esküdtjével, Jakab István-, Gyenge János-, Csíki István-, Jakab Ferenc-, Gyenge Mihály- és Vajda Mártonnal eskü alatt vallják:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Lovas, gyalogos székelyek	4	140	–	51	1	43	1	31	5	16	25	82	25	12
3. Telepesek v. jobbágyok	41	402	3	137	2	141	–	58½	7	88	76	176	66	9
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Nem odavalók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	53	542	3	188	3	184	1	89½	12	104	101	258	91	21

Ebben a faluban Kálnoky Sámuel gróf öméltóságának 37 jobbágya van, kik közül 9 házi szolgálatot teljesít; ezeken kívül még 5 szolgának a méltóságos gróf úr a saját földjén házakat építtetet. Ezek mindannyian, az adózás idejétől kezdve,⁴⁶ a szék kegyéből nem fizettek adót; a többi jobbágy, kiknek száma 23-ra rúg, három évi időtartamra semmi adófizetésre nincsenek kötelezve a szék speciális engedményéből. Henter Benedek alkapitány úr és jobbágyai közül egy a szék rendelkezésének megfelelően a szolgálata ideje alatt minden adó alól mentes. Miklósvár határának negyedrésze délnek néző síkságon fekszik, többi része dombocskákon és völgyekben, földje részint fekete, részint agyagos és fehér; hármass határa van, melyet trágyával kell hízlatni, néha négy, néha még több ökörral háromszor szántanak, hasznos és jó terményt hoz; rozsos és tiszta búzát egyaránt terem, őszi és tavaszi gabonának egyaránt

megfelelő. Az itt lakó falusiaknak van egy darab semmire nem alkalmas területük. Tűzifájuk elég van, de az épületfát az egyháztól kell venniök, vagy más helyen.

Katonai átvonulások, mivel a falu az országúton fekszik, valamint az Olt folyó áradása, különösen a réteken, nagy károkat okoz. A falu adóssága 442 forint 65 dénár; 1 forint évi kamataként 12 dénárt vagy egy napi munkát fizetnek.

[*Bizalmas rész:*] Miklósvár.

Kálnoky gróf úrnak van itt egy lakóháza, egy udvarháza, egy borpincéje⁴⁷, és az alávetettek 37-en a gróf úrhoz tartoznak, kik három éve semmi adót nem fizettek. A parasztok bevallása szerint a gróf úrnak sokkal több szántója, rétje és erdeje van, mint az egész falunak együttvéve.

(*Székelyföld*, VI/42, 1935. június 2.)

⁴⁵ A latin eredetiben *reformatus*. Értelem szerint, itt és a továbbiakban sem *felekezett*, hanem valamilyen *katonai* jelentésben szerepel.

⁴⁶ Amennyiben a latin szövegben *contributionem* helyett *contri-*

butionumot olvasunk. Valószínűleg szövegromlás.

⁴⁷ *Borkimérés* értelemben.

[VI.]

Köpec falu.

A bíró Borbándy András, ki hat esküdtjével, Balázs Lőrinc-, Pap Sámuel-, Égető András-, Kaller János-, Bocz István- és Nagy Jánossal eskü alatt vallotta:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	7	180	1	67	–	57	1	32	6	27	24	118	42	5
2. Lovas, gyalogos székelyek	52	885	1	310	1	286	–	209	30	116	124	429	189	14
3. Telepesek v. jobbágyok	1	13	–	5	–	4	–	–	2	2	1	12	4	3
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyontalan zsellérek	10	–	–	1	2	2	–	–	–	2	2	9	–	–
6. Nem odavalók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	70	1078	2	383	3	349	1	241	38	147	151	568	235	22

Ezen felül, a falunak mintegy háromnegyed része déli verőfényen fekszik, negyede pedig nyugatnak, dombok és völgyek között, síksága kevés; földje fekete, más helyeken azonban agyagos és veres színű; hármás határa van; négy, sőt néha több ökrrel évenként háromszor szántanak; a föld egy része termékeny, a trágyát megkívánja, más része azonban terméketlenebb, részben tiszta, részben rozsos terményt [búzát] termelnek, egyenlő mértékű az őszi és tavaszi vetés. Az itteni lakók a tűzi- és épületfát kénytelenek vásárolni. Katonai átvonulásoknak ki van téve, melyek komoly költségekkel és fuvarozási kötelezettséggel szoktak járni. Az Olt folyó (mely halakban bővelkedik) áradása miatt nagy károkat szenvednek, hasonlóképpen a Barót-pataka áradása időnként nagy károkat okoz. Van a faluban egy leszegényedett

reformált⁴⁸ német katona. A falu adóssága 1601 forint, melyből 1 forint után évi kamatként 10 dénárt vagy egynapi munkát fizetnek. Van a falu jobbágyságának 20 köböl földje és 6 szekér szénára való rétje, mely hajdan⁴⁹ a Székely családhoz tartozott. Az egyházi személyeknek 106¾ köböl szántójuk és 14 szekér szénára való réjük van.

[Bizalmas rész:] Köpec.

Lakik itt egy Donáth Mihály nevű nemes, saját házában, ki nek alig van több szántója és rétje, mint egy parasztnak. Kálnoky gróf úrnak egy kétkövű malma van, melynek folyamatosan elég a vize őrlésre.

(Székelyföld, V/41, 1935. május 30.)

[VII.]

Nagyajta falu.

A bíró Diák Dániel, ki hat esküdtjével, Szabó Balázs-, Kováts Mátyás-, Kováts Vaszil⁵⁰, Ugron János-, Bálint Tamás- és Dávid Istvánnal eskü alatt vallotta:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	9	197	2	67	2	43	3	17½	9	17	32	–	20	10
2. Lovas, gyalogos székelyek	37	494	–	188	–	117	3	35	17	62	87	25	52	17
3. Telepesek v. jobbágyok	50	389	2	161	2	89	3	22	10	99	71	53	71	7

⁴⁸ Lásd 45. jegyzet.

⁴⁹ Az 1977-es latin szövegben egy vélhetőleg romlott „mode” szócska szerepel.

⁵⁰ Az 1713-as összeírásból ismert egy Kováts Balázs lófő (PÁL-ANTAL Sándor 2011, 90), az 1977-es latin szövegben azonban *Basilus* szerepel.

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyonatlan zsellérek	13	–	–	6	–	–	1	–	4	–	6	–	4	–
6. Nem odavalók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	109	1081	4	422	3	251	2	74½	40	178	196	78	147	34

Ebben a faluban van az alávetett zsellérek közt 19 személy, akik szegénységük miatt eddig sem fizettek és most sem fizetnek semmi további adót. Ezenkívül van itt egy pásztornak egy szabad fia, aki öreg és saját egyházát nélkülöző apját már hat év óta mindennapi étellel fenntartja, és emiatt minden nyilvános adózás alól fel van mentve. A határ harmadrésze délnek fekszik, nagyrészt síkságon, egy része nedves, hármas határa van, négy, sőt némelykor több ökrrel szántanak; földje részint fekete, részint iszapos, a trágyát megkívánja; részint tiszta búzát, részint rozssal; háromszor szántanak, tavaszi és őszi vetésekre alkalmas; kedvező időjárás esetén szép termést hoz. Az Olt és más folyócskák áradása jelentős károkat okoz. Katonai átvonulásoknak ki van téve a falu, mi miatt nagy károkat és költségeket kénytelen elviselni, főképpen azért, mert a falu az országút mentén terül el. Ezenkívül olyan határrésze is van a falunak, melyet a legelők ki-

vételével semmire sem lehet használni. Tüzi- és épületfája, makos bükkerdeje is van, de messze. A falu adóssága 1881 forint 50 dénár, melynek egy forintja után egynapi munkát vagy 10-12 dénárt fizetnek. Egyházi személyeknek van 230 és ¾ köböl szántóföldje és 23 és ½ szekér szénára való kaszálója.

[Bizalmas rész:] **Nagyajta.**

Az ebben a faluban lakó nemesemberek saját nemesi házaikban laknak: Donáth György alkirálybíró, Donáth Pál, Donáth István özvegye, Donáth László özvegye, Cserei János, Cserei Samu, Bakosi László, aki székjegyző, Henter Miklós özvegye, ezeknek annyi szántójuk és kaszálójuk van, mint az egész falunak, és nem fizetnek semmit; azonkívül 5 malmuk is van, melyekkel állandóan örölnek, az itt lakó alávetettek a fentemlített nemesemberekhez tartoznak.

(Székelyföld, VI/44, 1935. június 9.)

[VIII.]

Középajta falu.

A bíró Incze Mihály, aki hatodmagával, és pedig Vágó Márton-, Incze Mátyás-, Benke János-, Kosza Mátyás-, Incze Sándor- és Kosza Mihállyal eskü alatt vallotta:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	5	99	3	33	–	33	–	33	3	10	23	49	11	–
2. Lovas, gyalogos székelyek	68	926	–	337	1	260	–	189	17	125	125	411	131	47
3. Telepesek v. jobbágyok	26	259	1	98	3	72	–	52	5	79	40	195	36	21
4. Vagyonos zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Vagyonatlan zsellérek	12	–	–	1	2	2	1	–	1	2	3	45	6	–
6. Nem odavalók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	111	1285	4	470	6	365	1	274	26	216	191	700	184	68

Ezen felül, a faluban van 13 jobbágy, akik méltóságos Kálnoki gróf úrhoz tartoznak, kikre a szék kegyéből már három éve semmi adó nincsenek kíróva. Ezenkívül még gróf Kálnoki Farkas kegyelmes úrnak is van két szakácsa, kik közül az egyik egy éve, a másik pedig három éve ki van véve az adózás alól. Ezekon kívül

van még egy Litterati István nevű, jobbágyságból felszabadított egyén, ki az előbb említett gróf úr állandó szolgálatában lévén elfoglalva, három év óta a szék rendelkezésének megfelelően ki volt véve az adófizetés alól. *Nota bene:* Az itt említett jobbágyok a fenti kimutatásban mind fel vannak tüntetve.

A falu határának nagyrésze nyugat felé néz, a többi része dél felé, egy része síkság, a többi dombos-völgyes; hármashatára van; földje részint fekete, részint fehér, agyagos és vizenyős, a trágyát nagyon megkívánja; négy, sőt gyakrabban több ökörrrel háromszor szántanak, vegyes terményt terem, inkább rozsos, mint tiszta búzát, őszi és tavaszi gabonából egyformán jó termés terem; van azonban szántásra alkalmatlan, csak legetetni való területe is. Van néhány magánszemélynek itt egy egykővű malma, mely nekik évenként mindössze 15 köből gabonát hoz, mert több, két nemes úrhoz tartozó malom is van itt. Tüzi- és épületfájuk és makkos erdejük csak saját szükségükre van elég.

Katonai átvonulások néha nagy kárt okoznak a falusiaknak. Semmire sem használható patakja áradás idején károkat okoz. Két zsidó is van, kik égettbor árusításával foglalkoznak, nem gaz-

dagok, az adót a saját gyulafehérvári egyházközségüknek megfizetik, de a falunak semmit.

A falu adóssága 1419 forint, melynek egy forintja után 12 dénárt vagy egynapi munkát fizetnek.

[Bizalmas rész:⁵¹] **Középajta.**

Van itt két malom, egyik háromkővű, a Kálnoky gróf úré, a másik kétkővű, a Henter Benedek úré. Nevezett gróf úrnak 13 alávetettje semmi adót nem fizet már három éve, sem mindennapi(?) munkában, sem előfogatban, sem más nehézségben a falunak nem segítenek. A többi, lakással bíró alávetettek Henter Benedek- és Henter Ferenchez, valamint Kálnoky Farkashoz tartoznak.

(Szekelyföld, V/45, 1935. június 13.
és V/47, 1935. június 23.)

[IX.]

Bölon falu.

A bíró Bálint Ákos, ki hat esküdtjével, Szennyes György-, Domokos János-, Tatár Miklós-, Sikó⁵² Pál-, Bogos István- és Tatár Mihállyal eskü alatt vallotta:

Kimutató	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köből	véka	köből	véka	köből	véka							
1. Nemesek	20	431	–	217	3	181	3	132	37	70	69	111	73	11
2. Lovas, gyalogos szekelyek	100	1251	1	499	–	398	–	179½	27	140	143	51	171	54
3. Telepesek v. jobbágyok	18	97	–	37	2	27	1	17½	–	14	21	49	13	3
4. Vagyonos zsellérek	17	27	1	10	1	9	–	–	1	10	13	26	6	2
5. Vagyontalan zsellérek	9	–	–	–	–	–	–	–	1	–	5	10	–	–
6. Nem oda-valók	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	164	2006	2	767	6	607	4	393	66	234	251	247	263	70

Van ebben a faluban egy bizonyos jobbágy, ki a Kálnoki gróf kúriájának állandó felügyelője, tíz éve itt van, és a szék rendelkezésének megfelelően semmi adót nem fizet. Van még itt egy reformált⁵³ katonaszabó is, ki három év óta semmit nem fizet, semmije sincs, tekergő⁵⁴ ember. A falu határának egy része síkság, két része verőfénynek fekszik, harmadik része dombok- és völgyekből áll; földje részint fekete, részint vegyesen iszapos, fehér, agyagos és nedves, trágya nélkül nagyon terméketlen; négy, de nagyjából több ökörrrel háromszor szántanak, tiszta és rozsos búza terem kedvező időjárás esetén, a határ megfelelő, melynek egy része termékeny, kettő terméketlenebbnek tűnik; őszi és tavaszi vetés egyforma mennyiségben terem. Épület- és tűzifája elégséges, makkos erdeje egyáltalán nincs; búzájából és fájából a három mérföldre fekvő Brassóban ad el. Termékenyítő folyója nincs, de áradások idején sok kárt okozó van. A falu adóssága 4148 forint 90 dénár, melynek egy forintja után 12 dénárt vagy egynapi munkát fizetnek.

Katonai átvonulásoknak teljesen ki van téve, kiváltképp mert az országúton fekszik, és ezek sok kárral és költséggel járnak. Egyházi személyeknek 100 köből földjük és 14 szekér szénára való réjük van itt.

[Bizalmas rész:] **Bölon.**

Kálnoky Farkas úrnak itt van a lakása, nemesi udvara, nagyon sok szántója, rétje és erdeje, van egy majorja is, két malma és egy korcsmája. Donáth László úrnak két saját háza, szintén sok szántója, rétje, mellette egy malma. Cserei János úr is itt lakik nemes udvarházában, kinek hasonlóképpen sok szántója, rétje és egy korcsmája is van. Ezekon kívül három özvegyasszonynak is van lakása, kik közül egyik egy kálvinista püspöknek, a másik kettő lelkésznek volt a felesége. Két, nem az egyház szolgálatában álló iskolamester saját házában lakik, földjük és réjük van; a parasztok bemondása szerint jó körülmények között, mindegyik hat ökörrrel megy a szántóföldre, és mégse fizetnek semmi adót. Az alattvalók Kálnoki Farkashoz, Cserei Jánoshoz, Donáth Lászlóhoz és Daniel Mihályhoz tartoznak.

(Szekelyföld, V/47, 1935. június 23.)

⁵¹ A 1935-ös cikksorozatban Bölon leírásához beszúrva.

⁵² A *Silló* (elírt) alak helyett.

⁵³ Lásd 45. jegyzet.

⁵⁴ Inkább *kóborló* (mint társadalmi kategória).

[Összesítése mindeneknek Miklósvárszékben.

Az összesítése mindazon különféle emberek számának, akik a Háromszék székely székhez tartozó Miklósvárszékben élnek, ezek vagyonának és adósságainak, ahogy azoké is, akik az adófi-

zetes vagy legalábbis más közterhek viselése alól felmentést nyertek; továbbá az egyház szolgálatában álló személyeké és az általuk adómentesen birtokolt szántóké és kaszálóké.

Kimutatása	Száma	Szántó		Őszi gabona [vetésre való]		Tavaszi gabona [vetésre való]		[Kaszálók] székér szénájának	Lovaknak és kancáknak	Ökröknek	Teheneknek	Juhoknak	Disznóknak	Méhkasoknak
		köblének	vékájá- nak	köblének	vékájá- nak	köblének	vékájá- nak							
1. Armalistáknak	59	1557	–	533	3	458	3	302½	90	178	220	699	259	49
2. Lóföknak és darabontoknak	455	6254	2	2240	2	1892	2	1110½	255	858	1041	2407	1162	220
3. Jobbágyoknak	19	1586	2	591	1	463	–	236	26	348	282	651	282	47
4. Nem vagyon- talan zselléreknek	30	27	1	16	1	9	1	–	5	10	19	26	10	2
5. Vagyon- talan zselléreknek	65	5	–	13	1	5	3	6	11	15	20	80	12	–
6. Bebíróknak	–	381	–	–	–	–	–	75	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	806	9811	1	3395	–	2829	1	1730	387	1409	1582	3864	1725	318

Az adósság teljes összege az egész székben: 22 132 forint 73 dénár.

Az adót nem fizető személyek száma 113.

Azoké a személyeké, akik az adón felül semmilyen közterhet nem viselnek [nincs szám].

Az egyházi személyek száma [nem szerepel] és az általuk adómentesen birtokolt szántóföldek: 544 köből 1 vékányi, a kaszálóké pedig 159½ székér szénájai

(DOMOKOS Pál Péter 1977, 455.)

[Bizalmas rész:]

Ebben a székben felsorolt falvakban mondják, hogy a széki tisztviselőknak mint Mikes gróf úrnak, Kálnoky gróf úrnak, Kálnoky Farkas alkirálybíróknak mindenkor és ahányszor megkö-

vetelik, kell dolgozni menniök, faszállításra, rétkaszálásra, szántásra, gabonahordás- és aratásra.

Az adózás ebben a székben nem házak és birtokok után van kivétve, hanem pusztán az igavonó állatok, lovak, ökrök után.

Ezekben a falvakban a bírácoknak nincsen kimutatások az adóról, hanem állítják, hogy megközelítőleg egy esztendőre egy ökröt után 10 magyar forintot kell fizetni. A székettől kérték a nyilvántartást, de ott vonakodtak ilyent kiadni, azzal a kibúvóval, hogy nekik nem áll hatalmukban, csak Mikes gróf úrnak. De nevezett gróf úr a székeknek megtiltotta ilyennek a kiadását, és azt mondta, hogy amikor ezt az egész székely nemzet bemutatja, akkor Háromszéken majd ő is megparancsolja, hogy kiadják.

(Székelyföld, V/47, 1935. június 23.)

Függelék 1.

Megyénk adóügyi összeírása 1703-ban

Lapunk legközelebbi számában egy nagyon értékes, megyénk kétszáz évvel előbbi népességi, gazdasági és társadalmi életét feltáró munkát kezdünk közölni. A mindenki érdeklődésére számot tartó hatalmas anyagot Domokos Pál Péter tanár gyűjtötte össze a bécsi levéltárban, s azokat német és latin nyelvről átfordítva, lapunkban teszi közzé.

Ez az adóügyi összeírás megyénk kilencvenegy községéről ad kimutatást. Számszerű adatokat a földbirtokról, állatállományról, a gabonamineműségek termeléséről, méhgazdaságról, szabad nemesekről, lófökről, gyalogosokról, telepesekről [jobbágyokról] és zsellérekéről, megemlítve minden községből legalább hét nevet, akik az adóügyi összeírás alkalmával, mint községi bírók, illetve esküdtek, segítségére voltak a császári kiküldötteknek.

A hatalmas munkát lapunkban folytatólagosan közöljük, de olyan beosztással, hogy minden rész egy-egy egészet képez, illetve egy község adatait teljesen ismerteti, s azután az egészet összefoglalva, könyvalakban is kiadjuk.

A kb. 140-150 oldal terjedelmű könyv ára belföldön mindössze 50 lej, Magyarországon 3 pengő lesz. Az előfizetési díjak lapunk szerkesztőségéhez küldendők be.

Hisszük, hogy olvasótáborunk megérti és méltányolja a Domokos Pál Péter munkáját, aki pár évi itt tartózkodása alatt nemcsak megszerettette magát mindnyájunkkal, de egyben példát is mutatott arra vonatkozóan, hogy milyen munkát kell végezzen a székely fiatalok, ha fajtájának hasznára, örömére és büszkeségére akar lenni.

Az, hogy Ő, a szegény anyagi körülmények közt küszködő, állásától megfosztott tanár még attól se rettent vissza, hogy messze idegenbe vándoroljon, szinte koplalva dolgozzon, kutatson egy óriási levéltár sok millió aktája között, csak azért, hogy a székelység történelmi múltját komolyan és csalhatatlanul igazoló adatokhoz jusson, érdemessé teszi Domokos Pál Pétert arra, hogy munkáját az egész székelység méltó figyelemmel, méltó megbecsüléssel fogadja.

F—i.

(Székelyföld, V/34, 1935. május 5.)

Függelék 2.

Sepsi székely szék első faluja:

Aldoboly.

A bíró Kozma Mihály, ki hat esküdtjével, Bacsoni Pál-, Filep Miklós-, László János-, Gödri Máté-, Bacsoni Antal- és Demjén Gergellyel⁵⁵ eskü alatt vallotta:

Kimutatás	Számuk	Szántóföld		Őszi vetés		Tavaszi vetés		Szekér széna	Ló és kanca	Ökrök	Tehenek	Juhok	Disznók	Méhkas
		köböl	véka	köböl	véka	köböl	véka							
1. Nemesek	3	48	–	18	2	9	–	8	–	6	4	–	11	1
2. Lovas, gyalogos székelyek	34	863	3	271	–	245	–	281½	34	68	89	143	132	51
3. Telepesek v. jobbágyok	8	97	–	31	2	28	–	19	4	18	13	9	7	1
4. Vagyonos zsellérek	27	141	3	58	–	53	2	43	6	41	44	38	18	2
5. Vagyontalan zsellérek	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Nem odavalók	–	400	–	–	–	–	–	1000	–	–	–	–	–	–
ÖSSZEG:	72	1549	6	378	4	335	2	1271½	44	133	150	190	168	55

Ezen felül, a faluban van 26 zsellér, kik ittlétezésüktől kezdve minden adófizetés- és más köztelherviseléstől, a helyi urak protezsálására, mentesek. A falu határa teljesen sík, és csaknem teljesen verőfényre néz; hármás határa van, négy, sőt néha hat ökrrel háromszor szántanak, a trágyázásra nagyon nagy szükség van, kedvező idő esetén jó termény terem, rozssal elegyes búzát, [a hely] az őszi vetésnek inkább kedvez, mint a tavaszinak; földjének egy része fekete, a többi fehér, agyagos, és egy másik része vizenyős.

Az *Olt* folyó áradása a mezőkön és réteken nagy károkat okoz a termőföldeken és réteken egyaránt. Közel van hozzájuk a két magyar mérföldre fekvő *Brassó*, ahova kereskedni járnak.

Katonai átvonulásoknak a falu nagyon ki van téve, ami sok költséggel és teherrel jár, a fogadási kötelezettség miatt. Jó időjárás esetén erdeinek makktermése, tűzi- és épületfája elégséges van.

A falu közös adóssága 210 forint, magánszemélyeké pedig 1535 forint 20 dénár. Évi kamatként 10-12 dénárt vagy egynapi munkát fizetnek.

Egyházi személyeknek 150 köböl szántójuk és 47 szekér szénára való rétyük van.

[*Bizalmas:*] *Sepsiszeké. Aldoboly.*

Van itt egy Szotyori János nevű nemesember, középszerű körülmények között, mellette az elhalt Biális Ferenc udvara teljes felszereléssel, földek, rétek, és mégsem fizetnek semmit. Más bebíró nemeseknek, mint Geréb János, Pünkösti Mihály, Daniel Péter úrnak is nagyon sok szántója és rétye van úgy, hogy nem volt összeírva, az *Olt* folyón pedig egy kétkövű malom. Ezekon kívül 5 lelkész, 2 iskolamester, kik paraszti javakkal rendelkeznek, 150 köbölnyi szántót művelnek, 47 szekér szénára való rétyük van, és semmi adót nem fizetnek.

(*Székegyföld*, V/46, 1935. június 16.)

Boér Hunor – Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, Kós Károly u. 10., RO-520055; boerh@freemail.hu

Boér Laura – Barót, Rózsák ú. 25., Bl. 5A/19., RO-525100; boer_laura@yahoo.com

Boér Máté – Babeş-Bolyai Tudományegyetem Hungarológiai Tanulmányok Doktori Iskola, Kolozsvár; v.boermate@gmail.com

Demeter Lajos – Bod Péter Megyei Könyvtár, Sepsiszentgyörgy, Gábor Áron u. 14., RO-520008; demlajos@freemail.hu

⁵⁵ Az 1713-as összeírásból egy *Dimén György* lófő ismert (PÁL-ANTAL Sándor 2011, 90), az 1977-es latin szövegben

Gregorius Demien szerepel.

Források

- Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltár, Budapest (ELTE EKL)
Collectio Hevenesiana, 91. (a Magyar Királyság és Erdély vármegyéinek és egyéb közigazgatási egységeinek kéziratos térképei)
 Hofkammerarchiv, Wien (HKA)
 K. u. K. Gemeinsames Finanzarchiv Bibliothek (FAB), Manuscript No. 525

Irodalom

- BENKŐ József
 1999 *Transilvania specialis* (ford. Szabó György), Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár.
 2014 [2016] *Erdély* (ford. Szabó György), Székely Nemzeti Múzeum – Tortoma Kiadó, Sepsiszentgyörgy–Barót.
- BOÉR Hunor – TAMÁS Sándor
 2019 *SZENTANNA*, Kovászna Megyei Művelődési Központ – Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy.
- CSÁKI Árpád
 2006 Adatok a székely összeírások 1945 előtti kutatástörténetéhez, *Acta Siculica* 2006/2, 303–311.
- DOMOKOS Mária
 1992 Domokos Pál Péter műveinek bibliográfiája, *Néprajzi Hírek*, 1992/1–4, 168–173.
- DOMOKOS Pál Péter
 1929 A csíki énekeskönyvek, in: *Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 50 éves jubileumára*, Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 102–112.
 1931 *A moldvai magyarság*, Csíksomlyó.
 1935 Megyénk adóügyi összeírása 1703-ban, *Székelyföld*, 1935. május 9., 35. sz. – június 23., 47. sz.
 1941 *A moldvai magyarság* (3., bőv. kiadás), Kolozsvár.
 1959 Háromszék és Csík vármegye adóügyi összeírása 1703-ban (I. közlemény), *Történeti Statisztikai Közlemények*, 1959/1–2, 182–195.
 1977–1978 Háromszék és Csíkszék adóügyi összeírása, 1703, I–II, *Agrártörténeti Szemle*, 1977/3–4, 434–509. és 1978/1–2, 198–282.
- FÖLDI István
 2014 *Székeleynek születtem* (s. a. r. és elősz. dr. Szöcs Géza, utósz. Földi Anikó), Kézdivásárhely.
- LÉNÁRT Anna
 2002 Adatok a Székely Nemzeti Múzeum két világháború közti néprajzi kutatásszervező tevékenységéhez, *Acta (Siculica)* 2000/2 (*Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum 125 éves jubileumára*, 2), 127–153.
- PÁL-ANTAL Sándor
 2011 *Székely székek a 18. században*, IV, *Háromszék 1701–1722 között*, Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
- TELEKI József, gróf
 1937 *Úti jegyzések* (közli: Domokos Pál Péter), Kolozsvár.

Conscripția fiscală din 1703, în privința Scaunului Micloșoara (Rezumat)

Conscripția din 1703, privind scaunele secuiești Treiscaune și Ciuc, de limbă latină și germană, se păstrează în Hofkammerarchiv din Viena. Conscripția viza evaluarea avutului și beneficiilor impozabile, respectiv – neoficial – informații privind elitele secuiești. Pál Péter Domokos a început să publice din conscripție, deja în 1935, mai întâi prezentarea localităților, în ziarul *Székelyföld*, din Târgu Secuiesc. În 1959 a publicat – tot în traducere maghiară – prefața raportului, respectiv – în original, în latină și germană – partea privind scaunele Micloșoara și Sepsi. În sfârșit, în 1977-1978, a reușit să facă public – tot în limbile originale – întregul raport. Republicăm materialul din 1935, deoarece este singura descriere în maghiară, atât de amănunțită, a Scaunului Micloșoara, de la începutul sec. al XVIII-lea, uitată totuși de istoriografie.

The 1703 Tax Survey of Miklósvár Seat (Abstract)

The 1703 tax survey of Háromszék and Csík Seat, compiled partly in Latin and partly in German, is presently held in the Viennese Hofkammerarchiv. The stated aim of the survey was to assess the value of all taxable goods and incomes in the *Székelyföld* region; however, the surveyor was also assigned the unofficial task of gathering information on the local elite. In 1935, Domokos Pál Péter started publishing reports rendered into Hungarian on individual settlements from the survey in the Kézdivásárhely newspaper *Székelyföld*. In 1959, he published a Hungarian translation of the survey's preface, as well as its sections dealing with Sepsi Seat and Miklósvár Seat in the original. The entire, original, Latin and German text of the survey was finally published by Domokos in 1977–1978. Since the 1935 version is the most detailed early 18th century description of Miklósvár Seat available in Hungarian, its republished text would certainly deserve the attention of the scientific public.

